

19. Flota P.P. «Utro» ot 01.05.1911.
20. Lukomskiy G.K. Starinnyye usad'by Khar'kovskoy gubernii. Khar'kov: Ray-der, 2001.
21. Kharkivskiy khudozhnii muzeiyo URL: <http://artmuseum.kh.ua/ru/news/eksponat-mis-yatsya9.18.html>;
22. Khar'kovskiy kalendar' na 1917 g. Kha'kov: Tip. Gub. Pravleniya, 1917 g.
23. Otkrytiye Doma prosveshcheniya v Khar'kove. Khar'kovskiy proletariy, 1925. 4 iyunya.
24. Spisok ustanovil Narosviti ta Okhoroni zdo-rov'ya m. Kharkova ta primis'koï smugi / Kharkivs'kiy Mis'kplan. Kul'turno-sotsial'niy sektor. Kharkiv: B.v., 1931.
25. Petrova N. Klub vchiteliv. Sotsialistichna Kharkivshchina, 1943, 12 veresnya. S.4.
26. Khronika. Kul'tura i pobut. 1927, 12 lyutogo, №6.
27. Kovalenko E. Klyubi v serediní. Kharkiv: «Nova generatsiya», 1929. №5. S. 70-71.
28. Khar'kov, spravochnaya kniga. Khar'kov: Khar'kovskoye oblastnoye izdatel'stvo, 1957.

Kachemtseva L., Khoroiian N. HISTORY OF THE CREATION AND CURRENT STATE OF THE HOUSE OF EDUCATION WORKERS IN KHARKOV. Article is devoted to the study of the stages of formation of the volumetric-spatial structure and stylistics, the history of the creation of the building and the analysis of its current state in order to determine the architectural, cultural and historical value of the structure. This building, located in the central historical area of Kharkov, consists of several parts of different times, where the basis is a residential building (city mansion) of an outstanding public figure of the late XIX - early XX century. P.P. Flot. This is confirmed by a comprehensive literary archival and field research. The building has undergone significant changes and restructuring throughout its existence. The characteristic features of the post-revolutionary period were lost outside and in the interiors. In its current state, the house does not have sufficient grounds to include it in the register of architectural monuments. But some signs of the style of the 1920s. survived on its main facade. It is the facade that demonstrates today the features that were characteristic of the search "constructive-Ukrainian" style of architecture of Kharkov in the capital period. It is important to understand the significance of the building that by its existence the house reminds of the flourishing of the club movement in the first third of the twentieth century, in terms of which Kharkov was ahead of most European cultural centers at that time. Based on the results of the analysis of archival materials and the fixation of the current state of the building of the Kharkov Teacher's House, it was concluded that it's necessary to insist on the cultural and historical value of this object for Kharkov; the expediency and relevance of granting this building the status of a historical and cultural monument of local importance has been substantiated.

Key words: the House of educators, the Teacher's house, historical-and-cultural environment, the central historical area of Kharkov, club movement, "trends of Ukrainianization" in the architecture of the 1920s, the "constructive-Ukrainian" style.

doi.org/10.29295/2311-7257-2018-101-3-22-29
УДК 72.03

Божинський Н.І.

*Харківський національний університет будівництва і архітектури
(Сумська, 40, Харків, 61002, Україна; e-mail: kostur@list.ru; orcid.org/0000-0001-8515-4567)*

Божинський Б.І.

*Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова
(вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002, Україна; e-mail: ogynski@gmail.com;
orcid.org/0000-0002-5179-124X)*

ТРАДИЦІЙНЕ СЕЛИЩЕ ТА ПІДХОДИ ДО ЙОГО ВИТВОРУ В СУЧАСНОМУ АРХІТЕКТУРНОМУ ПРОЕКТУВАННІ

Метою цього дослідження є вивчити місцевий досвід традиційних селищ, а також те, як ці цінності можуть бути архітектурним взірцем у сучасному суспільстві в галузі сталого розвитку архітектурного дискурсу сучасного селища. Отже, очікуваний результат – описати й застосувати особливості традиційного сільського будівництва в архітектурній освіті. Метод, що використовується, – дослідження та розроблення моделей розвитку селища на традиційних засадах за умови активної участі селян у процесі проектування. Основні методи збору відомостей - це спостереження, фахове обговорення та візуальний аналіз сучасних селищ. Аспекти реалізації архітектурного задуму містять у собі аналіз вибору будівельного майданчика для селища і його складників та екологічний аналіз, а також традиційні технології будівництва (використання традиційних будівельних матеріалів та систем будівництва «народної» архітектури). Екологічний підхід також може бути пов'язаний з аналізом території та заходами з охорони довкілля, він може зберегти та зміцнити

«народні» будівельні традиції, які розвивають природний потенціал території забудови для повсякденного життя. Взірці традиційного сільського середовища минулих часів можна застосувати для витвору моделі традиційної будівельної організації розбудови сучасних поселень, вивчивши спільність підходу в організації індивідуальних житлових просторів (осель), а також схеми використання та розподілу землі під будівництво. Трансформація в техніці побудови селища впливає на те, як концепція дизайну, функціональні потреби будівель та моделі оздоблювальної роботи можуть змінюватися через розширення можливостей традиційного підходу в архітектурі селища. Щодо аспектів будівельної техніки, то загалом, люди воліють зводити будівлі, які є технічно простіші та дешевші, і більше не розглядають, як важливі, принципи традиційного, успадкованого «народного звичаю», використання природних матеріалів із традиційними будівельними технологіями. Крім того вважають, що природні матеріали важко знайти і це дорого, тому вибір промислових будівельних матеріалів замість традиційних природних для побудови індивідуальної сільської оселі вважають за престижніший для вияву свого соціально-економічного статусу.

Ключові слова: традиційне село, сучасна стійка архітектура, проектування селища, народна архітектура.

Вступ. Розгляньмо від початку передумови розвитку традиційних підходів до організації сучасного селища. Композиція індивідуальної забудови та всього житлового кварталу в традиційному сільському поселенні виявляє підходи, які можуть бути взірцем у розвитку сучасної архітектури селищ. Нині розроблена концепція «зеленої» архітектури, що її традиційно пов'язують із архітектурою «народною». Хоча філософія, яку використовують щоб обґрунтувати потребу в традиційній архітектурі, і будівельні правила, що застосовують для побудови та підтримки навколишнього середовища традиційного селища – це не сучасні раціональні концепції «зеленої» архітектури. Однак відносна стійкість традиційного села та його етнографічного середовища сьогодні є прикладом стійкої архітектури [1].

Дослідження й вивчення архітектури та традиційного довкілля «народного» архітектурного середовища ще й дотепер потребує глибшого аналізу. Важливо те, як відповідні цінності традиційного підходу до організації сільського середовища та технічні можливості народного будівництва можна використати як приклад розвитку для сучасної архітектури селищ. У сучасній архітектурній практиці є потреба акцентувати на суті та значенні традиційного «народного» досвіду як джерела, що збагачує пізнавальний процес в архітектурному проектуванні; але важливим є те, як цінності традиційного життя сільської громади можуть стати прикладом для сільських спільнот сьогодення. Отже, той процес, коли дослідники та будівничі переосмислюють мистецьку та загалом професійну вартість скарбів «народної» архітектурної творчості та прагнуть фізично формувати традиційний житловий простір, треба розглядати не лише як «спогади», – бо такий підхід існував усю історію розвитку архітектури, – а студії з народної будівельної символіки та засобів традиційної архітектури вимагають зусиль фахової архітектурної освіти, що сприяли б цьому розвитку [2].

Це також вимагає зусиль архітектурної практики, що пропагувала б цінності «народного» будівельного досвіду, що його закладено в традиційній будівничій культурі народу, як апелювання до підтримки людей та до екологічної стійкості сільського середовища. Загалом, це дослідження спрямовано актуалізувати потребу застосувати архітектурний досвід (трансформацію архітектурної цінності) традиційних сіл та засобів їхньої організації на відповідних об'єктах дослідження. Архітектурну діяльність у сільських громадах громад започатковано віддавна і вона має позитивний вплив на суспільство. Досвід витвору традиційної сільської архітектури охоплює різні аспекти як фізичного (будівельні техніки, використовувані матеріали, система витвору середовища), так і нефізичного плану щодо збереження традиційних світоглядних підходів до архітектурного середовища та просторової народної символіки у розвитку традиційного простору селища [3].

Основну *проблему дослідження* сформульовано так: як може бути корисний та наскільки застосовний є архітектурний досвід витвору традиційного поселення в проектуванні сучасної архітектури. Розглянуті аспекти містили в собі цінності досвіду традиційної сільської спільноти що керувала перебігом будівництва, впливала на екологічне

середовище, розвивала традиційну будівельну техніку (використовувала природні будівельні матеріали та традиційні конструктивні системи).

Матеріали й методи досліджень. Дослідження проведено за парадигматичними рамками і передбачає досліди та розроблення моделей розвитку селища на традиційних засадах за умови активної участі селян у процесі проектування. Основні методи збору відомостей - це аналіз літератури, теоретичне узагальнення, спостереження, фахове обговорення та візуальний аналіз сучасних селищ.

Метою дослідження у статті є описати й застосувати цінності та досвід традиційної сільської громади в архітектурній освіті

Результати досліджень. *Застосування суспільних традиційних цінностей та народної творчості в архітектурі.* У звичаях «народної» архітектури традиційна сільська спільнота має свої особливості, які виражають культуру та традиції народної творчості. Загалом традиційні цінності народів зазвичай співвідносять свій добробут із Творцем, із ближніми людьми та з природою. Єдина відмінність полягає в тому, яким способом це подано й виражено мовою народної архітектури. Гармонія життя традиційного селища проявляється в різних аспектах архітектурного середовища. Вияв цих традиційних цінностей у житті показує, що люди зобов'язуються підтримувати гармонію життєвого простору з природним середовищем, і це є потребою, яку суворо регулює і якої дотримується сільська громада. Вияв гармонії життя в цінностях традиційних спільнот дає багато цінних життєвих навичок. Не лише для звичних сільських громад, але якщо його використовують як професійний досвід широкої спільноти, – це забезпечить корисну якість для підтримки рівноваги середовища. Однак розвиток науки й техніки виробив багато змінних цінностей і традиційні підходи вже не мають міцного зв'язку з сучасним суспільством. Доступ до інформації через різні засоби комунікацій є головним чинником, що змінив традиційний спосіб життя, узвичаєну в народній спільноті систему організації архітектурного середовища та цінності сільської громади [4].

Те, як традиційна сільська громада ставилася до природи, мало б слугувати дороговказом для сучасних людей, що могли б дізнатися про це шляхом аналізу минулого. Архітектурні елементи традиційного села містили в собі багато цінностей професійного будівничого досвіду сільської громади. Ці цінності треба сформулювати щоб застосувати їх у сучасному проектуванні. Загальна філософія ціннісних поглядів на місцеву архітектурну традицію все ще має позитивний відгук у свідомості селян. Мешканці досі вважають, що етика взаємоповаги між членами сільської громади все ще дуже важлива. Наприклад, більшість селян висловлюють свою згоду на те, щоб просити дозволу в громади на будівництво оселі, поважати думку сусідів, шануваних людей села, а не тільки формального сільського керівництва, – це залишається формою етикету та збереження цінностей громади [5].

Однак, що стосується до естетичних цінностей, то архітектурно-мистецькі вподобання громади, на які активно впливає сучасність, не можуть повністю відповідати колишньому колективному мистецькому етикету, зумовленому «народною» традицією. Ці вподобання відрізняються від естетичних уявлень традиційної спільноти, які дуже підпорядковані правилам форми, краси та іншим правилам, що стосуються до екологічності та взаємної сумісності будівель. Люди в певний період пережили світоглядний зсув і стали почуватися «вільними» від таких питань, зокрема й тих, що регулює громада. Отже тепер усе що стосується до моделі будівлі, форми, розміру, використуваного матеріалу надзвичайно різноманітне відповідно до особистих побажань чи індивідуальних смаків власника [6].

Деякі приклади будинків у сільському середовищі можуть проілюструвати, що різні «модерні» зовнішні впливи, включаючи нову систему цінностей, що сформувалася у ХХ столітті, становлять даність, якої не можна уникнути. Більшість із селян іще зберігають традиційні звичаї та усвідомлюють їхню цінність, але через потік різноманітної інформації, естетичної та технологічної, що склалася на сьогодні, немало мешканців селищ

відмовилися від багатьох із цих традиційних принципів і навичок організації традиційного сільського середовища [7]. Вони воліють застосовувати суто утилітарні міркування щодо легкості, економічної цінності та особистих смаків. Тим часом певні традиційні цінності ще застосовують у релігійній архітектурі, особливо збудованій за кошти мешканців селища. Перевага традиції в архітектурі проявляється у формі даху, будові та системі покриття галерей, що виявляє концепції традиційної архітектури.

Соціальні цінності стосуються також уваги до інших, способу життя, звичок, моделей поведінки, звичаїв та законів/правил, які існують у суспільстві. Загальні цінності традиційного мешканця, такі як збори жителів селища – так звана «судня рада», все ще влаштовують щоб обговорити та ухвалити рішення тобто публічно розв'язати проблему. Форми соціальних відносин, що існують у суспільстві, не сприяють вияву характерних звичаїв традиційної сільської громади [8]. Неоднорідне суспільство з різними освітніми та професійними ознаками набуло свого власного забарвлення. Традиції взаємодопомоги, починаючи з людських та інших ресурсів, почали змінюватися. Процес реконструкції «судньої ради» через обговорення у фокус-групах, який проводили дослідники, зацікавив лише деяких мешканців, і в процесі будівництва спостерігалася тенденція, коли деякі жителі та керівники не беруть активної участі в цьому процесі. Це показує що соціальні цінності, які сприяли витвору та збереженню традиційного архітектурного середовища села, вже не живають цілком та послідовно. Однак загальний зразок підходу та наставництва старших досвідчених людей (майстрів) як частини впровадження традиційного методу, і що робиться для громади, може побудувати концепцію розширення можливостей спільноти у відтворенні традиційного середовища. З іншого боку, застосувати традиційні архітектурні принципи народної архітектури як прецедент для сучасних сіл уповні непросто, бо культурна реальність серед людей змінилася навіть у сільських громадах [9].

Застосовуючи моделі традиційної архітектури та керуючи розвитком сільського довкілля ми активно впливаємо на подальший розвиток села. Село було й подекуди ще відоме як центр збереження традиційних цінностей та народного способу організації середовища. Більшу частину землі досі складають орні поля та деякі мешканці досі зберігають у своїх обійстях елементи традиційного планування. Люди починають усвідомлювати природний потенціал традиційного підходу та його користь для добробуту. У традиційній сільській громаді місце під будівництво та перетворення довкілля дуже суворо регульовано звичаями, у таких селах кожна діяльність регламентована [10]. Житлові функції, сакральна територія, зони обслуговування, виробничі площі (поля, ферми та ліси) на об'єкті довкілля не повинні складатися разом, кожна має свою зону, яку не повинні порушувати жителі села. У традиційному селищі фізично виявляється взаємна функційна підпорядкованість кожної зони. У селі є орні поля, водойми та окремі хутори, але їхній поділ нині не базується на спеціальних правилах. Власники особистих ділянок тепер домінують і мають повноваження регулювати придатність земель та функції відповідно до їхніх власних потреб. З проведених спостережень у селах міняється склад людності, прибувають нові поселенці, що також не сприяє збереженню давніх архітектурних традицій. Багато колишніх орних земель перетворено на житлові території. Краєвид села змінюється і то не на ліпше. До того ж, вартість землі завжди висока, тому багато жителів села воліють продавати свою землю іншим власникам, тобто важлива ознака традиції – тяглість поколінь – також розмивається [11].

Одним із заходів, що допомагали б зберігати традиційне архітектурно-просторове середовище селища, може бути розроблена концепція, пов'язана з упорядкуванням території та екологічними заходами: це зміцнення звичок громадян, які все ще підтримують традиційне планування господи та «народні» елементи архітектури своєї оселі. Може бути розроблено комплексний дизайн житлових будинків для селища «в народному стилі» з організацією предметно-просторового та ландшафтного середовища за традиційними зразками, реконструкцію занедбаних елементів селища, висадивши, наприклад, вирубані гаї

та насипавши розкопані схили щоб відновити традиційний обрис (силует) і загалом красвид селища. Дослідники вже застосовували ці заходи, проектуючи та будуючи сучасні селища, де ще наявні засадничі елементи давнішого традиційного архітектурно-ландшафтного середовища, яке збережено та функціонує, щоб задовільнити потреби села [12].

Застосування традиційних будівельних технологій (використання будівельних матеріалів та будівельних систем). Традиційне село ще подекуди зберігає старовинні техніки будівництва чия спадщина показує високу культуру будівництва «народної» архітектури. Використання місцевих матеріалів демонструє стійкий, екологічно чистий процес збереження природи та високі знання людей про різновиди природних будівельних матеріалів, які можна використовувати у своїх будівлях. Подібним чином, система будівництва традиційних будівель, що технічно відповідає до правил сучасного проектування, адаптації до місцевого клімату, реагування на природні умови (конструкція, наприклад, очеретяний чи солом'яний дах, дерев'яні чи глиняні стіни), а також місцевий виробничий досвід, завдяки яким можна було будувати традиційні споруди, зручні для середовища [13].

Розвиток технічних можливостей будівельників - це спадкова навичка, вироблена завдяки досвіду поколінь. Досвід розроблення та впровадження широкого спектру дизайнерських впливів спричиняє збереження нечасто тепер будованого традиційного будинку – «мазаної хати» виробленої та традиційними будівельними технологіями та використавши природні матеріали. Правда, є деякі будівельники та селяни, що вважають, ніби концепція традиційної будівлі з природних матеріалів є неефективною. З іншого боку, існувало упевдження, що житлові будинки з цегли та бетону мали вищий соціальний статус, ніж проста мазана хата [14]. Проте, збережені старовинні будівлі в селищах є свідченням того, що навички будівельної техніки місцевих майстрів-будівничих утворилися ще за давніх часів, наприклад будівлі колишніх громадських центрів (управи, сільські школи), що почасти виказують вплив класичних будівель (класичний портал із колонами, наприклад). У сучасній практиці, в процесі обговорення планів та проектування селища за традиційними взірцями, коли розкривається концепція «сценічного» розвитку традиційного простору будинків із дерева, глини та інших природних матеріалів, більшість мешканців та будівельників відмовляються, бо будинок, як їм здається, не відповідає поточним потребам. У той час як концепція планувальної структури «народної хати», наприклад «хати на дві половини» і з традиційним набором допоміжних господарчих будівель і традиційних функційних зон, більше збережена, ніж традиційні матеріали та форми [15].

На певному етапі будівництва, використовуючи наявні можливості, місцеві матеріали та технології задовольняли потреби будівництва. Хоча місцевий матеріал, який використовують, неможливо використати повністю, також технічно важко знайти багато будівельників та мешканців, що зміogli би виконувати повний цикл будівництва за традиційними технологіями і віддавали б перевагу традиційним будівельним матеріалам, які видаються дешевшими та простішими в роботі. Іншою проблемою є нерівномірність здатності сучасних будівельників працювати за «народними зразками» та недисциплінованість щодо суворого дотримання традиційної технології будівництва. Залучення місцевих ремісників - це є один із варіантів скористатися місцевими ресурсами [16], але вибір людей на основі особистого смаку та утилітарних інтересів впливає на «чистоту експерименту» у відтворенні традиційного архітектурного середовища, що не є найефективнішим, коли ми ставимо такі високі завдання. Технічно дизайн традиційної будівлі не має високого ступеня складності, крім покрівельних робіт (укривати стріху сіном, гонтом чи очеретом), для яких потрібен місцевий фахівець. Здібності майстра-покрівельника мають бути досить високі, щоби пояснити йому «етно-дизайн» і традиційні технології досить ясно і зробити роботу добре [17]. Навчити майстрів та будівельників технічного застосування традиційних будівельних технологій у селищі - це той спосіб, за допомогою якого архітектори та етнографі-дослідники можуть передавати виконавцям робіт концепцію традиційного дизайну, функціональні потреби будівлі та схеми роботи, які та ужиткові для майстрів.

Висновки. Вивчення громадського досвіду та «етики» традиційної сільської архітектури показало, що вияв естетичних цінностей традиційних спільнот та «народних» будівельних звичаїв, як спосіб відновити рівновагу в архітектурному середовищі поселень, дає багато цінних навичок. Однак розвиток науки і техніки змінює ці цінності і вони більше не мають міцних зв'язків із поточним життям громади, навіть у сільській місцевості. Тим часом в аспекті збереження гармонійного та екологічного середовища в селищі підтримка таких зв'язків із «народною» архітектурною традицією все ще дуже потрібна. Більшість мешканців досліджуваних селищ заявляли про свою згоду зберегти й відновлювати традиційне архітектурно-просторове середовище свого поселення, узгоджувати свою індивідуальну будівельну діяльність із загальною концепцією еколого-етнографічної гармонізації розвитку селища та відтворення його традиційного середовища, яке ще треба зробити формою усталеної поведінки з дотримання та збереження традиційного архітектурного простору селища. Однак стосовно цінностей, пов'язаних з етнографічною естетикою, то люди, які вже зазнали значного впливу модерністсько-індустріалізованої культури, то ці цінності не можуть цілком відповідати естетичним ознакам, що усталилися в «народній» архітектурній традиції. Естетика будівлі стала індивідуальним вибором і розглядається як особисті смаки, які вільно переймають цінності краси різноманітних «модерних» впливів.

Вивчаючи сучасне сільське будівництво та розвиток просторового середовища селища, можна помітити, що фізично ще існує той простір, який виконує ті самі функції, що і в традиційному селищі минулого. Це громадський простір селища, мережа вулиць, природне середовище, тобто ті простори, що їхній розвиток не базується на особистих уподобаннях та власній естетичній «сваволі», де окремі мешканці настільки б домінували та регулювали простір відповідно до своїх потреб, як у власному дворі. Одним із заходів, який можна було б застосувати, що пов'язаний із розвитком території селища та екологічною гармонізацією середовища, є зміцнення традицій у житті громадян, які все ще почасти підтримують елементи традиційного середовища у власних обійстях. Що стосується до застосування традиційних будівельних технологій, то дослідження показало, що технічна здатність будівельників відтворювати ці технології у своїй діяльності, під контролем архітектурної експертизи архітекторів-дослідників «народної» архітектури, може бути розвинута самонавчанням. Сучасне покоління будівельників нечасто береться за роботу з будівництва традиційного будинку із послідовно відтвореною дерев'яною конструкцією та природніми матеріалами. Цю проблему можна розв'язати завдяки досвіду з розробки та впровадження широкого спектру дослідницьких заходів зі збереження традиційних будівельних та дизайнерських технологій. Поки що більшість будівельників та громадян-ентузіастів, які беруть за відтворення традиційної будівлі з природних матеріалів чи ширше – архітектурного простору, не надто ефективні. З іншого боку, є сподівання, постійний процес із реконструкції та відтворення традиційного архітектурного середовища підвищить соціальний статус традиційної хати на протигагу до «модерного» типового будинку. Навчання технічних навичок і застосування їх для відтворення традиційного житла і сільського поселення загалом – це той шлях, яким архітектори-дослідники можуть втілити концепцію «етно-дизайну» сільського середовища, задовільнивши водночас функціональні потреби селян у будівництві традиційних будівель та використати «народні» технології будівництва та дизайну, допомогти зрозуміти їхню утилітарну та естетичну цінність для фахівців і мешканців.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Altman, Irwin & Martin Chemers, «Culture and Environment». California: Wadsworth, Inc., 1984
2. Jean M. The history of British villages / Manco Jean // Researching Historic Buildings in the

British Isles. URL: <http://www.buildinghistory.org/villages.shtml>.

3. Saville Road Stoke Bishop, Bristol, BS9 1JA. URL: <http://search.savills.com/property-detail/gbclrsocos120010>.
4. Spring Lane East Dundry, Bristol, BS41 8NT. URL: <http://search.savills.com/property-detail/gbclrsocos120188>.

5. Божинський Б.І. Досвід минувшини у витворі традиційної архітектури як перспектива для національних особливостей в архітектурі сьогодення (на основі наукової спадщини О.О. Тіца). Науковий вісник будівництва. 2016. № 2 (84). С. 61-66
6. Bozhynsky B.I., Kuiumdji V.A. Social significance of the architectural environment of the lecture hall as the "third place". Науковий вісник будівництва. 2017. Т. 87. №1. P.65-67.
7. Developer Seeks to demolish 19-th Century Heritage Building in Downtown London. URL: <http://www.am980.ca/2015/06/11/developer-seeks-to-demolish-centu/>.
8. Dawson, Barry, Gillow, John, 1994. The Traditional Architecture of Indonesia. Thames and Hudson, London.
9. Божинський Б.І., Божинський Н.І. Деякі особливості відтворення реплік вернакулярного саомбутнього житла та житлових середовищ у «народному стилі». Науковий вісник будівництва, 2015. 1(79).
10. Божинський Б.І., Божинський Н.І. Взаємний зв'язок між традиційним та «модерним» підходами у формуванні архітектурного простору. Науковий вісник будівництва, 2015. 2(80).
11. Friedman, A.V.I., 2012. Fundamentals of Sustainable Dwellings. Island Press, Washington, DC.
12. Knapp, Ronald G., 1989. China's Vernacular Architecture: House form and Culture. University of Hawaii Press, Honolulu.
13. Божинський Н.І. Фрактальні варіанти зв'язку структур предметно-просторового традиційного житлового середовища східної України Науковий вісник будівництва. 2020. Т. 100. № 2. с. 23-28
14. Потаев Г.А. Эпоха архитектурных декораций. Архитектура и строительство. 2015. №2. С. 70-73.
15. Vellinga, Marcel, Asquith, Lindsay, 2006. Vernacular Architecture in the Twenty-First Century: Theory, Education and Practice. Taylor & Francis, New York.
16. Konovalova N. The Translations Mechanism of Tradition in the Japanese Exhibition Architecture. In: Japan Phenomenon: Views from Europe. M., 2001. p. 321-323.
17. Krier L., Thadani D. The Architecture of Community. Washington: Island Press, 2009. 459 p.
3. Saville Road Stoke Bishop, Bristol, BS9 1JA. URL: <http://search.savills.com/property-detail/gbclrscos120010>.
4. Spring Lane East Dundry, Bristol, BS41 8NT. URL: <http://search.savills.com/property-detail/gbclrscos120188>.
5. Bozhynskyi B.I. Dosvid mynuvshyny u vytvori tradytsiinoi arkhitektury yak perspektyva dlia natsionalnykh osoblyvostei v arkhitekturi sohodennia (na osnovi naukovoї spadshchyny O.O. Titsa). Naukovyi visnyk budivnytstva. 2016. № 2 (84). S.61-66
6. Bozhynsky B.I., Kuiumdji V.A. Social significance of the architectural environment of the lecture hall as the "third place". Naukovyi visnyk budivnytstva. 2017. Vol. 87. №1. P.65- 67.
7. Developer Seeks to demolish 19-th Century Heritage Building in Downtown London. URL: <http://www.am980.ca/2015/06/11/developer-seeks-to-demolish-centu/>.
8. Dawson, Barry, Gillow, John, 1994. The Traditional Architecture of Indonesia. Thames and Hudson, London.
9. Bozhynskyi B.I., Bozhynskyi N.I. Deiaki osoblyvosti vidtvorennia replik vernakuliarnoho samobutnoho zhytla ta zhytlovykh seredovyshch u «narodnomu styli». Naukovyi visnyk budivnytstva, 2015. 1(79).
10. Bozhynskyi B.I., Bozhynskyi N.I. Vzaiemnyi zviyazok mizh tradytsiinym ta «modernym» pidkhodamy u formuvanni arkhitekturnoho prostoru. Naukovyi visnyk budivnytstva, 2015. 2(80).
11. Friedman, A.V.I., 2012. Fundamentals of Sustainable Dwellings. Island Press, Washington, DC.
12. Knapp, Ronald G., 1989. China's Vernacular Architecture: House form and Culture. University of Hawaii Press, Honolulu.
13. Bozhynskyi N.I. Fraktalni varianty zviyazku struktur predmetno-prostorovoho tradytsiinoho zhytloвого seredovyshcha skhidnoi Ukrainy. Naukovyi visnyk budivnytstva. 2020. Vol. 100. № 2. s. 23-28
14. Potaev G.A. Epoha arhitekturnykh dekoracyi. Arhitektura i stroitelstvo. 2015. №2. С. 70-73.
15. Vellinga, Marcel, Asquith, Lindsay, 2006. Vernacular Architecture in the Twenty-First Century: Theory, Education and Practice. Taylor & Francis, New York.
16. N. Konovalova. The Translations Mechanism of Tradition in the Japanese Exhibition Architecture. In: Japan Phenomenon: Views from Europe. M., 2001, p. 321 - 323.
17. Krier L., Thadani D. The Architecture of Community. Washington: Island Press, 2009. 459 p.

REFERENCES:

1. Altman, Irwin & Martin Chemers, «Culture and Environment». California: Wadsworth, Inc., 1984
2. Jean M. The history of British villages / Manco Jean / Researching Historic Buildings in the British Isles. URL: <http://www.buildinghistory.org/villages.shtml>.

Bozhynskyi N. I., Bozhynskyi B. I. TRADITIONAL SETTLEMENT AND APPROACHES TO ITS FORMATION IN MODERN ARCHITECTURAL DESIGN. The purpose of this study is to explore the local experience of traditional villages, as well as how these values can be an architectural model in modern society in the field

of sustainable development of the architectural discourse of a modern village. Therefore, the expected result is to describe and apply the features of traditional rural construction in architectural education. The method used is the study and development of models for the development of the village on a traditional basis, subject to the active participation of villagers in the design process. The main methods of collecting information are observation, professional discussion and visual analysis of modern settlements.

Aspects of the implementation of the architectural concept include an analysis of the choice of a construction site for the village and its components, and environmental analysis, as well as traditional construction technologies (use of traditional building materials and construction systems of «folk» architecture). The ecological approach can also be associated with site analysis and environmental protection measures; it can preserve and strengthen the «folk» building traditions that develop the natural potential of the building area for everyday life. Samples of the traditional rural environment of the past can be used to recreate the model of the traditional construction organization in the development of modern settlements, having studied the common approach to the organization of individual living spaces (houses), as well as the schemes for the use and distribution of land for construction.

The transformation in village building technique affects how the design concept, functional needs of buildings, and decoration patterns may change as the traditional approach to village architecture expands. In terms of construction technology, we can say that in general people prefer to erect buildings that are technically simpler and cheaper, and no longer consider as important the principles of the traditional, inherited «folk custom», the use of natural materials with traditional construction technologies. In addition, people believe that natural materials are difficult to find and are expensive, therefore the choice of industrial building materials instead of traditional natural materials for building an individual rural dwelling is considered more prestigious for manifesting their socio-economic status.

Keywords: traditional village, modern rack architecture, village design, folk architecture.

doi.org/10.29295/2311-7257-2018-101-3-29-36

УДК 711.1

Косьмій М.М.

*Приватний вищий навчальний заклад Університет Короля Данила
(вул. Є. Коновальця, 35, Івано-Франківськ, 76018, Україна; e-mail: mykhailo.kosmii@ukd.edu.ua;
<https://orcid.org/0000-0003-4823-5573>)*

ЕВОЛЮЦІЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ПОГЛЯДІВ НА НЕМАТЕРІАЛЬНЕ І ЙОГО ВПЛИВ НА УРБАНІЗОВАНІ СИСТЕМИ

У статті здійснюється аналіз основних теоретичних підходів до розуміння змісту нематеріального і його впливу на урбанізовані системи. Аналіз теоретичної бази дозволив констатувати, що з початку ХХ ст., серед європейських та американських дослідників активно вивчаються архітектурне середовище, просторові системи, урбосистеми, а також нематеріальні фактори впливу на їх розвиток. Особливу увагу привернуто науковим дослідженням вчених першої половини ХХ ст. С. Холла, Дж. Джейкобса, Е. Говарда, Т. Гарнієра та ін. Спільними для запропонованих ними концепцій урбосистем були переконання, що простір міста чи села можна змінювати в такий спосіб, щоб змінювати людину та спільноти, а урбаністичні проекти повинні стати ортодоксальними й детальними та не допускати відхилень від «єдино правильного» шляху. У другій половині ХХ ст. відбувся перегляд цих ідеологем, а на початку ХХІ ст., почали спостерігатися зворотні процеси – втеча мешканців міста. Встановлено, що за відсутності містобудівного регулювання, під впливом ринкової стихії, пріоритетів групових і приватних інтересів, у містах відбувається грубе порушення балансу використання території за рахунок скорочення суспільних територій на користь груповим і приватним інтересам.

Ключові слова: просторова структура, нематеріальні чинники, архітектура, урбаністика, тип міста, потреби населення.

Вступ. У сучасних умовах, містобудівна система, яка є сукупністю територіальних, економічних, соціальних, духовних і культурних ресурсів, а також об'єктів, що їх продукують і взаємодіють між собою в процесі організації життєдіяльності людини, не може існувати окремо без надсистеми (оточення). Система рівнозначно залежить від матеріальних і нематеріальних чинників, останні формують її ціннісну складову і забезпечують єдність. Сформувавшись історично, містобудівна система володіє певною стійкістю та гнучкістю. Стійкість проявляється в тому, що генетично кожна система здатна зберігати свою структуру, а гнучкість – змінюватись і адаптуватись до нових умов. Якщо стійкість відповідає матеріальним критеріям розвитку просторових систем, то гнучкість формується під впливом нематеріального. Це доводить тезу про те, що незбалансованість цих складових